

Erdal Yıldırım:

Bilim Akademisi Derneği'nin kuruluşunun arkasında TÜBA'yla ilgili yapılan değişiklik ve buna bir grup bilim insanının tepki göstermesi var. Hatta şunu da hatırlıyorum, rahmetli Çiğdem Kağıtçıbaşı bizim Koç Okulu'nun yönetim kurulundaydı. Ve bir yönetim kurulu toplantısının olacağı gün patlak vermişti ya da olmuştu ama arkasından TÜBA'nın üyesi olan insanlar bir araya gelip “Bundan sonra biz nasıl bir tavır almalıyız?” diye konuşmuşlardı. Farklı görüşler olduğunu da hatırlıyorum. Bir, “İstifa etmeyelim, kalalım ve sahip çıkalım.” Bir grup insan da ki Ersin [Yurtsever] Hoca da doğru hatırlıyorsam onların arasındaydı, kalabalık bir grup, “Bu iş artık olmayacak, dolayısıyla biz hakikaten bilimsel bağımsızlığa gölge düşürmeyecek bir sivil toplum örgütü kuralım,” dediler. Önemli bir süreç olduğunu hatırlıyorum, başka insanlardan da duyduklarımdan yola çıkarak. Tabii Ersin Hoca'yla ilişkimiz onun Koç Üniversitesi'nde öğretim üyesi olması, dekanlık yapması, önemli bir geçmişi var, kurumumuza çok önemli katkıda bulunmuş, çok saygın bir akademisyen, onu kırmak zaten pek mümkün değildi, biz de açıkçası destek olmak istedik, bunu vakfın içerisindeki hangi fonla ilişkilendiririz diye düşündük ve bizim zaten bu tür faaliyetlere destek verdiğimiz önemli bir fonumuzdan BAGEP için de düzenli bir kaynak ayırabileceğimizi öngördük ve bu çalışmaya da başladık. Tabii çok memnun oldular. Türkiye'de başka projelerde de biz bunu görüyoruz, tekerleği döndürmek hakikaten önemli, ondan sonra arkasına daha fazla insan ve kurum alabiliyorsunuz bu tür etkinliklerde. Aslında ERG'de [Eğitim Reformu Girişimi] de olan aşağı yukarı öyle bir şeydir. BAGEP programında olan da öyle bir şeydir. Dolayısıyla biz de böyle hayırlı bir iş için tekerleği döndürdüğümüz için mutluyuz, memnunuz. İnşallah daha da büyür Bilim Akademisi Derneği ve BAGEP.

Erdal Yıldırım:

Açıkçası hem ben şahsen hem biz Vehbi Koç Vakfı olarak Türkiye'de bilime, Türkiye'de de dememek lazım artık aslında, dünyada bilime önemli bir kaynak ayırdığımızı düşünüyoruz, ama bunu BAGEP gibi bir program üzerinden yapmak daha spesifik... Vehbi Koç Vakfı'nı burada ayrı bir yere koymuyorum. Vehbi Koç Vakfı gibi birçok prestijli vakıf var. Biz ERG'de [Eğitim Reformu Girişimi] de onların birçoğuyla iş birliği yapıyoruz, Öğretmen Ağı'nda yapıyoruz, Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı'nda yapıyoruz. Bu aslında herkese hem moral hem güç veren bir şey. Çünkü biz destekliyoruz, Sabancı Vakfı destekliyor, Özyeğin destekliyor, Zorlu destekliyor... Bunların örneğini de çoğaltmamız lazım. Çünkü o zaman herkeste hem herkes elini taşın altına koyuyor duygusu geliyor, hem sonuçta diyelim ki, daha hipotetik bir değerlendirme yapalım, biz bu tür sekiz on tane farklı projeyi belli miktarla destekleyeceğimize tek bir projeyi daha büyük bir miktarla destekleyeceğiz,

ama bir tek biz destekleyeceğiz. Buna karşı, hep beraber, yani o kaynağı bölüp, hep beraber paydaş olmak güzel bir duygu. Aslına bakarsanız hayırseverlikte de bir “risk sermayesi” yaklaşımı var. Biz de bu kurumları desteklerken aslında başka bir yere aktaracağımız kaynağı bu kurumlara aktarıyoruz. Dolayısıyla bir anlamda “filantropik” bir risk alıyoruz, bunu da bölüşmek güzel bir duygu. Onun için bence Bilim Akademisi Derneği’yle bizim de başlamasına vesile olduğumuz bu hareket önemli bir hareket, mutluyuz.

Ersin Yurtsever:

TÜBA’da Engin Bermek’in başkanlığında başlatılan bir program vardı. Bu programın adı GEBİP idi, Genç Bilim İnsanları Programı. Ben o sırada Akademi’nin konseyindeydim, yani yürütme kurulundaydım. GEBİP konusunda orada çok çalıştım. GEBİP’te düşüncemiz şuydu, bazı bilim insanları yaş nedeniyle tanınır hâle geliyorlar, onlar saygı görüyorlar, destek görüyorlar falan. Ama bilim, hele temel bilimlerde, mühendislikte gençler üzerinde yükselir. Yani eğer genç kuşağımızı desteklemiyorsanız bilim sürmez. Onun için “Biz gençleri nasıl destekleyebiliriz?” diye düşündük. Tabii bir kısmı, senelerdir devlet üniversitelerinde bizlerde de olduğu gibi “Aslanımsın, kaplanımsın” diyerek destekleyerek, “Bu üniversite senin sırtında yükseliyor” diyerek onları motive etmek, ki bana da yapıldı, ben de çok kişiye yaptım. İkincisi biraz da mali destek sağlamak. Mali desteği sağlamayı öngördük. Burada hakikaten çok iyi olduğumu düşündüğümüz ve 40 yaş altı bilim insanlarına, iki yıl boyunca bir mali destek verelim ve bu mali desteği de güzel bir şekilde verelim. Niye güzel bir şekilde? Çünkü bugün Türkiye’de devletten, üniversitelerden, TÜBİTAK’tan, bazı bakanlıklardan alabileceğiniz pek çok araştırma projesi tipi var. Avrupa Birliği’nden de alabilirsiniz. Fakat bu araştırma projelerinden aldığımız parayı harcaması çok zordur. Yani siz bir proje aldınız ama bu projede örneğin A cihazı satın alacaksınız, bu projenin değerlendirmesi bir sene sürdü, bu bir senenin sonunda projeniz kabul edildi, fakat o sırada A cihazının yeni bir prototipi çıktı. Şimdi siz bunu yeni bir prototiple değiştirmek isterseniz veya “Şu kimyasal malzemeyi alacağım” yerine “Ondan vazgeçtim şunu şöyle yapmak istiyorum” dersanız bunun için o kurumların onayına ihtiyaç vardır. O onay garip şekillerde çoğu zaman da olmayabilir. Veya çok ufak malzemeler alacaksınız, çok ani bir para akışı lazım. Bunu yazacaksınız, gelecek, bir ay. Halbuki size bir laboratuvarda o saatte bir kimyasal lazım. Biz dedik ki, “Bu parayı biz kişilere verelim, bunun harcamalarını o kişiler yapsın.” Bu program çok başarılı oldu, GEBİP şu anda hâlâ sürüyor. Çok başarılı oldu, bayağı güzel başvurular geldi. Gene epeyce bir emek sarf ediliyor bunları değerlendirmek için. Hakikaten kaliteli insanlar, takip ediyorum kimler alıyor bildiğim sahalarda. Bu devam ediyor. O zaman dedik, biz benzer bir şey yapalım, çünkü bu çok yararlı bir program. Bir tek TÜBA’nın yapıyor olması yetmez, bu

programların çok olması lazım. Biz kendimiz böyle bir program kurabilir miyiz? [...] İşin güzel tarafı, oturduk, fakat biz bir sivil toplum kuruluşuyuz. O zamanlar herhâlde yılda 200 lira veya 250 lira aidat alıyoruz üyelerimizden. Şunu da söylemem gerekir, TÜBA'daki üyeler, atanmış veya seçilmiş, yılda çok önemli miktarlarda parayı, 30-40 bin liralardı birkaç sene öncesinde, araştırma desteği olarak alırlar, devlet bunu öder. Biz böyle bir destek vermediğimiz gibi biz aidat istiyoruz üyelerimizden. Çünkü biz bir sivil toplum kuruluşuyuz, bizim verecek bir şeyimiz yok, bize katkıda bulunmanız lazım. Buna rağmen insanlar buraya geliyor. Paramız yok. Nasıl yapacağız bu işi? Ve ben gene burada epeyce sorumluluk üstlendim GEBİP'teki deneyimim nedeniyle, hatta son iki seneye kadar bu programı yöneten grubun koordinatörüydim. "Parayı nereden buluruz?" sorusu, konuşuyoruz, olur mu olmaz mı, bulamayız, ben karamsarım, Şevket Pamuk çıktı, dedi ki "Ben bir tane vereceğim." Ve başka para bulamazsak da bir taneyle çıkalım. Olur mu, olur. Şevket Pamuk'un arkasından, o zaman bir yönetim kurulu üyemiz vardı Ahmet Oral, şimdi ODTÜ Fen Fakültesi dekanı, Ahmet dedi ki "Ben de bir tane babamın adına vereceğim." Ve "İki tane de olsa çıkalım" dedik. Ve bu kararı aldık. [...] Ve esasları nedir? Esasları da aslında yapılacak çok farklı şeyler yok, başvuracak insanlar, biz bunların arasından eleyeceğiz ve en iyisi olduğunu düşündüğümüz kişilere bu parayı vereceğiz ve bu parayı harcamaları tamamıyla kendilerine ait olacak. Yani "Bize hiçbir fatura yollamayın, hiçbir hesap vermeyin, ama sene sonunda bir rapor yazın, bu parayla ben şunları yaptım deyin, bu bana şöyle yararlı oldu deyin, biz size inanıyoruz." Çünkü öbür türlü o insanlara inanmıyoruz. Türkiye'nin en iyisi diye 20 tane insanı seçiyorsun, ondan sonra onlara verdiğin para 10 bin lira gibi az veya çok bir para, ondan sonra "Bu 10 bin lirayı nasıl harcadığını bana söyle" diyorsun. Bu hepimize çok ters gelen bir şeydi. Onun için dedik ki, "Bunu siz harcayın, bize sadece bildirin, şunu yapıyoruz diye." Ve bu şekilde biz iki [destek] ile yola çıkmaya karar verdik, esasları belirlendi. O sırada ben Vehbi Koç Vakfı müdürü Erdal Yıldırım'dan bir randevu aldım. Ben de Koç Üniversitesi'nde çalıştığım için Erdal'la tanışıyoruz epeyce. "Erdal, bizim böyle bir programımız var, bu programı Vehbi Koç Vakfı desteklemek ister mi?" Erdal, "Ya biz de uzun zamandır böyle bir şey arıyorduk" deyince ben çok sevindim. "O zaman sana neler düşündüğümüzü anlatayım, yazılı olarak da size yollayalım, bunu yönetim kurulunda siz konuşup eğer destek verirseniz çok mutlu oluruz." Erdal Yıldırım, "İki üç tane, belki biraz daha fazla desteklenebilir diye düşünüyorum," dedi. Çok mutluyum. Hatta o zaman babam hayatta, babamı ziyarete gittim eve. "Ya," dedi, "niye bu kadar yüzün gülüyor?" "Baba," dedim, "valla böyle böyle. Bunu yapalım diyordum, Vehbi Koç Vakfı böyle bir şey dedi..." Ondan sonra biz yolladık. Benim duyduğum kadarıyla, bu işin dedikodu kısmı tabii, yönetim kurulunda Üstün Ergüder var, Üstün çok destek olmuş ve bize bir haber geldi ki Vehbi Koç Vakfı 10 tane ödül veriyor. O zaman 12'ye çıktık. Ondan sonra etrafi

taramaya başladık. Yücel Yılmaz, Kadir Has rektörüydü, bitmişti rektörlük dönemi zannedersen, o Kadir Has Vakfı'ndan bir tane aldı.

Ali Alpar:

O TÜBA'dan aldığımız başlıca olumlu deneyimdi. TÜBA'daki adı onun GEBİP, hâlâ devam ediyor TÜBA'da da. O konu TÜBA'nın bu müdahaleden önceki üç başkanının ikincisi olan Prof. Engin Bermek'in başkanlığı döneminde ve büyük ölçüde Engin Bey'in katkılarıyla, ama o zaman TÜBA tarafından da benimsenmiş bir fikirdi. Ve dünyadaki akademiler arasında 1990'larda yeni beliren bir trendi yakalamaktı. Ve TÜBA çok genç bir akademi olarak, dünyada da ilk örneklerden biri oldu. Sanıyorum ilk Alman Akademisi, ondan sonra TÜBA, ondan sonra Hollanda Akademisi. Bir genç bilim insanları programı oluşturmak ve kendileriyle dirsek teması içinde birer genç akademi kurmak yoluna gittiler. TÜBA genç akademi kurmadı, çünkü bir asosye üye kategorisi vardı TÜBA'nın. Ama potansiyel olarak TÜBA üyesi olabilecek insanları görebilmek ve ondan daha geniş bir grupta da genç nesil, genç dediğimiz akademik dünyada 40 yaşın altı, doktora sonrası, ümit veren, potansiyeli olan, iyi çalışmalar çıkaran insanları bir şekilde teşhis etmek, teşvik etmek, onore etmek fikriydi. Bu fikri biz aynen benimsedik. 2011 sonunda kurulduk, 2012 yılında bizim yaptığımız iki iş vardı. Biri, bundan sonra nasıl üye seçeceğiz? Onun ilk yönergelerini oluşturduk. Tabii bütün bu yönergeler, zaman içinde, bizim de tecrübemizle revizyonlardan geçti, yani birkaç versiyondan geçti. Çünkü biz de bazı eksiklikleri görüyoruz. Diğeri de bu TÜBA'da adı GEBİP olan programın bir eşdeğerini, fikri aynen taşıdık, seçim, başvuru, vs., sürecinde TÜBA'dakinden farklı bazı şeyler yaptık, mesela bizim BAGEP'i çok geniş olarak ilan ediyoruz baştan beri ve gençler kendileri başvuruyorlar. Üniversiteler de onları aday gösterebiliyorlar ama şimdiye kadar pek öyle üniversite kanalıyla bize bir şey gelmedi. Ama gençler başvuruyorlar. Bizim BAGEP programımızı GEBİP'ten ayıran, TÜBA'da yanlış işlediğini gördüğümüz, burada aynısını yapmadığımız hususlar vardır, ama ben şimdi hatırlamıyorum bile, bunlar çok ikincildir. Esas olarak o iyi işleyen bir programdı. Önemli bir fark. Bizim verdiğimiz maddi destek, bizim imkânlarımız sınırlı olduğu için TÜBA'nın verdiği az. Biz iki yıl için veriyoruz ve yıllık miktar daha az. Onlar üç yıl için veriyorlar, miktarları daha fazla, şimdi daha da arttı. Biz bu BAGEP işini başlatırken enine boyuna genel kurulumuzda konuştuk, sonra yönetim kurulumuzda konuştuk, özellikle Ersin Yurtsever ile, o da kurucu koordinatörüydü, bir sürü çalıştık. Ve ilk kurulduğumuz 2012 yazında bunu geliştirirken biz "Bunu bir prensip olarak yapmamız lazım, maddi kaynak bulamasak bile, iki tane, üç tane bulsak, bizim üyelerimizden imkânları olan birkaç kişi verse yeter, yeter ki bunu biz sürdürelim" dedik. Hem kendi başına çok değerli olduğunu düşündüğümüz bir konu, hem de o müdahaleden sonra yeni TÜBA'nın bunu sürdürebileceğinden emin

değildik. Nitekim biz BAGEP’i yapana kadar iki sene TÜBA bunu yapamadı, yapmadı. Çünkü yeni gelen yönetim farkında bile değildi belki böyle bir şeyin, yahut da bilmiyorum ne oldu. Ne zamanki biz yapmaya başladık çok faydalı bir şey oldu, onlar da yeniden başladılar. 2012 ve 2013 için ilana çıkmamışlardı, biz başlayınca onlar da 2013’te ilana çıktılar GEBİP için. Ve iyi de bir seçim yapıyorlar, çünkü mekanizma oradaydı. Eski TÜBA’dan kalan ve istifa etmemiş olan bir 10 kadar, bir kısmı bizim de aynı zamanda üyemiz olan bilim insanı var TÜBA içerisinde, onlar epeyce faal oldular bu GEBİP’i seçmekte. Bizim BAGEP’e dönersek... O ilk birkaç kişinin, kendi üyelerimizin kişisel katkıları çok önemliydi, biz o kadarla başlarız dedik. 20’ye ilk sene içerisinde çıkmamızdaki kritik aşama, büyük vakıflardan Vehbi Koç Vakfı’nın ikna olmasıdır. Onlar destek olunca vakıf olarak, bizim konuştuğumuz diğer vakıflardaki, iş çevrelerindeki tereddüt kalktı. Onun için daha ilk sene içerisinde Koç Vakfı’nın bize destek olması bizim beklemediğimiz bir şeydi açıkçası. Ve iş çevrelerinde de anlaşılır bir çekingenlik vardı, yani hükümetle o kadar iş ilişkileri içerisinde, biz kendi seçimimiz olmamasına rağmen hükümetin yaptığı bir icraata alternatif, istifa etmiş insanların kurduğu bir dernek olduğumuz için bize destek olurlarsa bunun olumsuz bir geri dönüşü olacağından endişelilerdi. Ama işte bir tanesi önderlik edince açıldı. Birkaç tane kişisel ilk sene, bir iki tane daha iş dünyasından falan, 20’ye çıktık. O süreç beni, ki iyimser bir insanımdır genellikle, çok olumlu etkiledi. Hemen beklemiyordum. Çünkü bir dernek olarak yaşayacaksak biz kamu desteği almayacağız, vermeleri söz konusu değil, biz de zaten almak da istemiyoruz. Çünkü gördük onu, bağımsız bir akademi olmak için bu lazım, en azından Türkiye’nin bu aşamasında. Ama sivil toplumdan da hemen bu kadar çabuk kaynak bulacağımızı ben şahsen düşünmüyordum. Ondan sonra 40’a çıktı, o günden beri de 40 civarında kaldık. O beni ümitlendirdi. Türkiye’de insanlar hep eleştirir, insanlar çok meraklıdır kendi kendimizi dövmeye, işte “Biz adam olmayız... Bizde kimse elini taşın altına koymaz” diye. Doğrudur da yani, kolay bir şey değildir bu, biz de sivil toplumdan destek bulacağımızdan o kadar da ümitli değildik, açıkçası. Kendi yağımızla kavrulur, ne kadar yaparsak, sembolik bir şey yaparız diyorduk. İlk sene 20 tane destek çıkması beni Türkiye’de sivil toplumun inisiyatifi konusunda da hem şaşırttı hem de daha ümitlendirdi.

Yeşim Atamer:

BAGEP’in ben çok önemli bir rol oynadığını düşünüyorum. TÜBA’da da GEBİP tabii, aynı düşünceyle vakti zamanında kurulmuştu ve aynı idealleri savunuyordu. Hepsinde amaç genç bilim insanlarına bir çita göstermek. Ve demek ki, “Bakın, buraya ne kadar yaklaşırsanız, belirli bir ödül, paye, burs alma olasılığınız var.” Ve bu çita yüksek bir standart, ama bu doğru. Bir genç bilim insanı olarak sizin hedeflemeniz gereken bu olmalıdır. Bunun, ben yine kendi dalımdan, eğitici rolünü

size aktarmaya çalışayım. Hukukta aslında uluslararası yayının azlığı... Yurtdışına az mı gidiyor hukukçular diyeceksiniz, hayır. TÜBİTAK'ın verdiği burslarla son derece çok sayıda hukukçumuz gidiyor, ama geliyor ve Türkçe yayın yapıyor. Tamamıyla Türkiye'ye kapalı olarak kalıyor sonuç itibarıyla. Bu tek taraflı bilgi akışı istenilen bir şey değil. Sonuç itibarıyla Türk hukukçuların da dünyaya anlatacağı bir şey olduğu gibi zaten hepimizin tartıştığı şeyler üç aşağı beş yukarı aynı. Buraya bir katkı sunması asıl beklenir ve daha zor olanı tabii ki bu. Dolayısıyla biz BAGEP ödülünü vermeye başladığımızda yine aynı benim Akademi'ye seçilmemde olduğu gibi "Hangi standartları uygulayalım?" sorusu geldi. Çünkü bakıyorsunuz belirli alanlarda yine sosyal bilimlerden iktisatçıları düşünün, iktisatçılar sık sık doktorasını yurtdışında yapıyor. Bizde öyle bir gelenek neredeyse yok. Yayınları hep İngilizce. Son derece yüksek taranan, endeksleri yüksek olan dergilerden bahsediyoruz. Onların yanına bir hukukçuyu oturttuğunuz zaman hiç şansı yok açıkçası. Diğer yandan bu iki branşın farklılığını da görmek lazım. Ama burayı da o kolaylığa alıştırmamak lazım. O yüzden ben kendi çevremdeki bütün gençlere, "Biz başvurabilir miyiz?" diye sorduklarında söylediğim o, "Gidin o dönem alan iktisatçıların CV'sine bakın, oradaki yayınları görün, siz de o yayın düzeyine gelerseniz eğer evet." Yani "Çok daha fazla yabancı dilde ben bir şeyler yazmalıyım, bir çaba sarf etmeliyim" düşüncesi, benim en azından ulaşabildiğim genç kitlede yerleşmiş durumda. Bu bile bence faydadır. "Sadece Türkçe yayınla olmuyor demek ki bu iş, onun ötesinde bir şeyler yapmak lazım" algısı, dolayısıyla siz çığaya yükselmeye çalışıyorsunuz. Benim branşım olduğu için sadece hukuktan bahsediyorum, ama eminim ki bir sürü başka dalda da aynı şey olmuştur. "Ya, o almış ödülü. Ben de biraz daha efor sarf edersem aslında böyle bir şey yapabilirim, yayın çıkarabilirim, konum da ilginç, neden olmasın?" diye düşünüp ona bir teşviktir. O yüzden bu ödüllerin o çıtayı yükseltmekte, genç neslin ilerlemesinde büyük faydası olduğunu düşünüyorum.

Erdal Yıldırım:

Bu birikimin, BAGEP tarafından desteklenmiş genç bilim insanlarının sayısının artması, niteliğinin artmasının çok çok önemli olduğunu düşünüyorum. Umarım inşallah, çok da uzak olmayan bir dönemde birçok kişinin geçmişe dönüp "İyi ki böyle bir kurum hayata geçirilmiş ve iyi ki aralarında Vehbi Koç Vakfı'nın da bulunduğu büyük vakıflar ve ailelerin en azından bir kısmı bu inisiyatife ilk günden itibaren destek olmuşlar" desinler.

Erdal Yıldırım:

Her alanda, sporda da böyle, eğitimde böyle, bilimde böyle, çevrede böyle... Kaynakların önemli bölümünü bizim gençlere ayırmamız lazım. Gençleri teşvik etmek hakikaten çok önemli. Bilim insanı dediğimiz zaman da Türkiye'deki genç

bilim insanlarının çok daha fazla morale ve desteğe ihtiyacı var. Bu insanlar meslektaşlarıyla kıyaslandığı zaman, geçtiğimiz yıllarda yaşadıklarımıza bakın, üniversitelerin içinden geçtiği çalkantılı dönemlere bakın, bu insanların arkadaşları işlerinden oldular, pasaportlarına el konuldu, çıkıp da özgürce düşüncelerini ifade edemediler ve siz bu insanlarla berabersiniz, arkadaşınız, eşiniz, dostunuz, aynı yere gidiyorsunuz, bir gün gidiyorsunuz, kapıdan içeri giriyorsunuz, yok o arkadaşınız, artık geri de gelmeyecek. Başka ülkelere baktığımızda çok daha az yaşıyor akademisyenler bu tür sıkıntıları. Dolayısıyla bizdeki özellikle genç akademisyenlerin hem maddi hem manevi daha fazla desteklenmeleri lazım. Devlet hiç destek vermiyor demek istemiyorum ama devlet sonuçta oldukça kompleks bir makine ve bir taraftan destek olurken aslında bir taraftan da bilerek ya da bilmeyerek, isteyerek ya da istemeyerek, akademisyenleri “de-motive” ediyor, şevkini kırıyor. Gerçek anlamda özgür bilimin gelişmesi için devletin her yaptığına olumlu olduğunu kimse söyleyemez. Bunun da herhâlde altını çizmekte fayda var. Onun için özel kuruluşların destek olması bilimsel araştırmaya ve birikime, Türkiye gibi bir ülkede daha da önemli.

Ersin Yurtsever:

TÜBA bunu başlattığı zaman Engin Bermek’in önerisiyle galiba Avrupa’daki ya ilk ya ikinciydi. Ondan sonra başkaları Avrupa’da bu programı yapmaya başladı. Onun için nasıl olsa biz de onun içinde olduğumuz için TÜBA’daki programı aşağı yukarı olduğu almakta hiçbir beis görmedik. Orada bir telif hakkı sorunu yok, telif hakkı zaten bize ait. Onun için onu alıp aşağı yukarı aynı şeyi yaptık. Bazı detaylarda farklılıklarımız var. Şu anda nasıl yapıyorlar bilmiyorum. Biz ayrıldıktan sonra... Bir de güzel bir şey söyleyeyim, biz ayrıldık, tabii yeni atamalar TÜBA’ya vesaire, GEBİP ödülünün ilk adayları toplandı, onlar mülakata çağrıldı... Bu arada TÜBA mülakata çağırıyor, biz mülakata çağırıyoruz, çünkü paramız yok. 80 tane insana yol paralarını ver, burada kalacak paralarını ver, jüri üyelerini çağır, onları bir gün bir yerde tut, bunu yapacak mali gücümüz yok. TÜBA’nın var. TÜBA mülakat da yapıyor. Mülakata seçilenler belli oldu, sonra TÜBA bunları değerlendirmeye alamadı. İki sene sürdü bunları değerlendirmeye alması. Biz ne zaman BAGEP’le ortaya çıktık TÜBA bunları toplamaya başladı. Bunun için iyi bir katkımız oldu TÜBA’ya. Biz şey yapmasaydık muhtemelen onlar programa geri dönmeyebilirlerdi. O herhâlde biraz beceriksizliklerinden.

Yeşim Atamer:

Ben tabii ki TÜBA’nın hiçbir zaman üyesi değildim. GEBİP ödülünü almıştım, ama üyesi değildim. 2011’de Bilim Akademisi kurulurken de hiçbir şekilde dahil değildim. Ama nispeten kısa süre sonra, 2013’te geldiğimde hâlâ o ruh hâlini

biliyorum, herkes, o gün de, bugüne kadar da, aslında gelen desteğin çokluğu karşısında hep şaşkın ve müteşekkir oldu. Bu noktalara gelinebileceğini hiçbir zaman düşünmedik açıkçası. Tamamıyla sivil toplumun desteğiyle verilen, her sene 40'ın üzerinde ödülden bahsediyoruz, ki az değil, iki seneye yayılan bir ödülden bahsediyoruz. Ve bu desteği senelerdir devam ettiren kurumlar var. Hepsi zaten web sitemizde destekçiler olarak gözükyorlar. Bu da aslında bir teyit olarak algılanabilir. BAGEP ödülünü alan, yani onların desteklerinin nereye gittiğini gördükleri, değerlendirdikleri, o değerlendirmenin son derece objektif bir şekilde yapıldığını algıladıkları bir düzen söz konusu. Ve bu işin ne kadar saydam, açık ve olabildiği kadar objektif, tabii ki hiçbir zaman yüzde yüz objektif olamazsınız, böyle bir şey mümkün değil, ama olabildiği kadar objektif yürüdüğünü gördükçe anladığım kadarıyla sivil toplumdaki destekçilerden de o oranda benimseme, daha fazla destekleme arzusu doğmuş, ki bu çok da fazla kurumda yok biliyorsunuz Türkiye'de. Arkasında hiçbir şekilde büyük bir destekçisi olmaksızın çalışan çok kurum olduğunu düşünmüyorum. Tabii ki özellikle büyük şirketlerin bilim insanına, iyi yetişmiş gençlere ihtiyacıyla da açıklanabilir. Ama sonuç itibarıyla destekledikleri kitle hiçbir zaman onların çalışan kitlesi olacak kişiler değil, bunlar akademyada kalacak olan insanlar. Çok özgeci bir şekilde, tamamıyla altruist bir şekilde desteğin verildiğini görüyoruz. Bu bence çok takdir edilesi. Her sene de artıyor.

Şevket Pamuk:

Biz, kurucu üyeler diyelim, TÜBA'da çalışırken bizim en başarılı bulduğumuz programlardan bir tanesi genç bilim insanlarının belirlenip onlara destek verilmesi, onların tanınması, belirli süreçlerden sonra siz başarılısınız diye tanınması ve onlara maddi olarak çok büyük miktarlarda değil, ama manevi tarafı daha büyük şekilde onların tanınması, desteklenmesi şeklinde bir programdı. Bunun TÜBA'daki adı, GEBİP, Genç Bilim İnsanları Programı'ydı. Biz Bilim Akademisi'ni kurduğumuzda, "Biz bu programa sahip çıkalım, bu programın geleceği belli değil, biz bunu daha güçlü bir şekilde kendimiz yürütelim" diye en başta karar verdik. O programda siz duyuru yapıyorsunuz, 40 yaş altında, doktora olan ve Türkiye'de bir üniversitede veya bir araştırma kurumunda çalışmakta olan kişiler başvuruyorlar. Sonra biz bilim dallarına göre jüriler oluşturup bu insanların içinden en başarılılarını seçiyoruz ve onlara böyle bir ödül, burs verdiğimiz duyuruyoruz. Miktar olarak çok büyük şeyler değil. İlk başlarken tabii o maddi ödüllerin de bir yerlerden bulunması gerekiyor. İlk sene çok mütevazı ölçülerde başladık, 15-20 ödülle belki başladık. Bulabildiğimiz çeşitli kaynaklardan, bireylerden sağlayabildiğimiz desteklerle başladık. Ama kısa süre içinde hem başvuru sayıları arttı hem de bizim ödül için sağlayabildiğimiz destek miktarları arttı. Artık her yıl kırkın üzerinde genç bilim insanını destekleyebiliyoruz. Her yıl 350-400 doktora olan 40 yaş altı araştırmacı, Türkiye'nin dört bir yanından,

her yıl 40, 50, 60, 80 üniversiteden başvuruyor programımıza. Bunların içerisinde 40-45 kişiyi seçiyoruz her sene. Onun için çok başarılı bir program. Biz başarılı olduğça, Türkiye’de, seçimlerimizi iyi yaptıkça, ilgi devam ettikçe çeşitli toplumsal kuruluşlar, bireyler de bizim programımıza destek olmaya devam ediyorlar. İlk yıllarda tabii biz bu işin özellikle mali tarafını nasıl oluşturacağımız konusunda emin değildik. Ama o aşamayı çok çabuk geçebildik.

Ali Alpar:

BAGEP mensubu yahut da “BAGEP’ten mezun olmuş” bizim deyimimizle, gençlere “Siz de kendi aranızda toplanın, genç akademisyenlerin meselelerini konuşun ve bir dernek olarak kurulmak isterseniz biz size yol gösteririz” dedik. Onlar da bunu yapıyorlar. Birçok ülkede esas akademi kendisi kurmuyor, ama genç akademisyenler için program yapıyor, sonra onları çağırıyor, onlara yol gösteriyor, destek oluyor, bazıları paraları da var maddi destek de oluyorlar. Birçok ülkenin şimdi genç akademileri var ayrıca. Türkiye’nin henüz resmen yok. [...] Ülkelerin genç akademilerinden başka bir de Global Young Academy diye bir şey var, dünya genelinde birçok ülkeden kişisel üyeleri olan. Onlar federasyon değil, belki oluyordur kurumsal üye ama genellikle üyeleri kişisel üyeler, genç, 45 yaşın altında veya 40 yaşın altında. Avrupa’nın da var bir tane Young Academy of Europe. Bizim Türkiye’de henüz bir genç akademi yok. Yani biz teşvik ediyoruz ama gençler onu kendileri kurmaları lazım. Ama şunu yapıyoruz elden geldiği kadar, Young Academy of Europe’a ve Global Young Academy’ye Türkiye’den aday gösteriyoruz veyahut da gençler kendileri aday olurlarsa biz destek mektupları veriyoruz, değerli bir adaysa tabii veriyoruz, ki Türkiye’den oralara daha fazla insan girsin.

Ayşe Erzan:

Türkiye’de kendi bilimsel üretimini yapan, bunu hattâ teknolojiye de dönüştürme imkânlarını arayan insanlar olmasını, kurumlar olmasını isteyen yeterince kendine güvenli ve bundan kendisinin de yararlanacağını düşünen kurumlar olmaya başladı. Bu önemli tabii. Türkiye İş Bankası, Özyeğin, Elginkan, bir aile şirketi sonunda, vb., bunlar çok önemli. Ama sivil toplumda böyle bir hareket var diyecek kadar çok değil, maalesef. Biraz keşke, insan şunu bekliyor, böyle katkıları, girişimleri yapan kurumlarla bir rekabete girse başkaları, değil mi, yarışsalar bu konuda. Yok öyle bir şey.

Mehveş Demiren:

2012 yılında eşimi kaybettim. Eşim [Selim Demiren] İstanbul Rotary Kulübü'nün bir üyesiydi ve çok faal üyeydi. Uluslararası Rotary'de de çok görev almıştı, bilhassa gençlik değişim programlarını yönetti uzun seneler. Ve Rotary'ye çok bağlıydı. Ben de onun anısına bir Rotary projesi yapmak istedim. O seneki başkanımız Haluk Tansel, Bilim Akademisi'yle tanışmış ve onları İstanbul Rotary Kulübü'nün bir yemeğine davet etti ve o seneki Rotary projesini bilim konusunda yapmak istiyordu. Ben de eşimi yeni kaybettiğim için dedim ki, "Ben Bilim Akademisi'yle bir şey yapayım, ama tabii Rotary de içinde olsun." Ve bunun üzerine Bilim Akademisi'ne gittik bir gün, o zamanki başkanla beraber. İlk defa Ali Alpar Bey'le ve Ersin Yurtsever Bey'le o gün görüştük. Şu andaki bürolarında, toplantı salonunda, nasıl, neden Bilim Akademisi'ni kurduklarını anlattılar. O zaten çok önemliydi. Kendilerini tanıttılar, "Biz bu işe giriyoruz. Çok küçükten başlıyoruz." Daha çok yeni kurulmuştu ve bilim insanı burs programının daha çok başlangıcıydı. Belki de birkaç kişi vardı burs verecek zannediyorum. Ben ilklerden biri olduğumu biliyorum çünkü bana hep tekrarlıyorlar bunu. Onları ziyaret ettik. Ben dedim ki, "Matematik konusunda vermek istiyorum." Çünkü eşim matematiğe çok meraklıydı. Son derece ilgisini çekiyordu. Bir de tabii pozitif ilimlere çok meraklıydı. Bilim, gençlerin yetişmesi çok cazip bir şeydi benim için. "Matematik konusunda vermek istiyorum" deyince, "İnşallah" dediler "bu sene başvurulardan bir tane matematik çıkar." Eh, inşallah çıkar, çıkmazsa da başka bir şey de olur dedik. Neyse o sene matematik dalında bir kişi çıktı. 2013'ün Mart ayında zannediyorum, ilk defa Boğaziçi Üniversitesi'nin salonunda çok güzel bir ödül töreni yapıldı. İlk olduğu için ben de konuştum o gün. Fevkalade güzel bir gündü benim için, hakikaten. Çünkü kaybettiğiniz birini bir işe yarayacak şekilde anmak daha büyük haz veriyor insana. Ondan beri her sene bu bursu vermek benim için çok önemli oldu. İlk seneden itibaren, "Selim Demiren İstanbul Rotary Kulübü 2000-2001 Başkanı" diye, onun ismine ve bu emareyle burs veriliyor. Ve her burs törenine çok severek katılıyorum. Bazen Ankara'da oluyor, bazen İstanbul'da... Çeşitli üniversiteleri de görmüş oluyorum bu arada. Beni çok onore ediyorlar, hak etmediğim şekilde onore ediyorlar her zaman. Sanki çok büyük bir şey yapıyormuşum gibi. Halbuki aslında büyük bir şeyi Bilim Akademisi yapıyor, oradaki profesörler yapıyor. Bütün bu gençlere bu olanakları sağlıyorlar, bir sürü proje üretiyorlar, bir sürü yayın yapıyor. Müthiş bir organizasyon, çok faydalı bir şeyler yapıyorlar. Ben sadece senede bir kere bir katkı yapıyorum, o kadar büyük bir şey değil, ama çok büyük bir şeymiş gibi yansıtıyorlar. Tabii ben çok mutluyum. İnşallah, yaşadığım sürece bu bursu, bir tane de olsa her sene, vermek istiyorum.

Şevket Pamuk:

Türkiye’deki büyük vakıflar da bize destek oldular. Sayılar itibariyle bakarsanız, o vakıfların desteğini de unutmamak lazım. Türkiye’nin önde gelen vakıfları bizim yaptığımız seçimlerin sağlıklı olduğunu gördükçe “Biz de destek olalım” dediler, ilerleyen yıllar içerisinde. Bu da çok önemlidir. Bugün bizim sağladığımız burs, ödül miktarının yarısından fazlası, belki üçte ikisi bu büyük vakıflar tarafından sağlanmaktadır. Güzel bir şey. Bireyler en erken aşamalarda destek oldular, bugün de bireyler çok önemli destek sağlamaya devam ediyorlar. Ama vakıfların katkısını unutmamak gerekir, onlar da bizim için çok önemli.

Ayşe Erzan:

Doğrudan doğruya devletin finansmanıya çalışan, üyelerine giderek, şimdi daha da çok, parasal destek veren, neredeyse istediği gibi harcayabileceği, seyahatler, küçük alet edevat alımları, asistan destekleri, vs., için epey cömertçe imkânlar açan bir kurumdu TÜBA. Hâlâ galiba öyle olmaya devam ediyor. Ne için yararlıdır bilemiyorum ama... Tamamen böyleydi. Böyle olmaması bence daha doğru. Mesela Royal Society nasıldır bilmiyorum, ama o da bir dernek. Devletten destek alıyor mu, ne kadar alıyor, onu da bilmiyorum, ama ona bağış yapanlar da vardır. Amerikan Bilimler Akademisi ne kadar devletten destek alıyor bilmiyorum, adı National, milli, National Academy of Sciences... Ne kadar destek alıyor bilmiyorum.

Erdal Yıldırım:

Koç Grubu hakikaten Ar-Ge’ye Türkiye’de en çok kaynak ayıran kuruluş. Bu dahi aslında biraz zaman içerisinde gelişmiş bir refleks. Burada Arçelik’in, otomotiv şirketlerinin, ondan sonra Tüpraş’ın, araştırma-geliştirmenin yirmi birinci yüzyılda var olabilmek için olmazsa olmaz bir kas olduğu konusunda şirketlerin, yöneticilerin, patronların, ikna olması gibi bir süreç var. Ve bu birden, kendiliğinden olmuyor. Batı’ya ve Doğu’ya baktığımızda bunun çok hoş örneklerini görüyoruz hem Avrupa’da ve Amerika’da var hem Asya’da var ve bunun sonuçları da var. Ama biz hâlâ aslında çok teknoloji üreten değil, daha çok teknoloji ithal eden bir ülke konumundayız. Keşke olsa, ama uzun bir süreç. Burada hem kurumların hem üniversitelerin hem sanayi ve teknoloji kurumlarının hem Bilim Akademisi Derneği gibi aradaki üçüncü sektör kuruluşlarının uzun süre doğru şeyi yapması, sabretmesi ve taş taş üstüne koyarak gitmesi gerekiyor. Ama kısa vadede ben birdenbire bir şey beklemiyorum. Bunu gösteren maalesef çok fazla gösterge yok.

Önder Pekcan:

Türkiye’de çok münferit. Grupların oluşması gibi şeyler hiç yok. Hâlâ yavaş yavaş olmaya başlıyor. Çok kişiye bağlı. Belli bir program içerisinde değil. Kişiye bağlı birtakım aktiviteler görüyorsunuz. Türkiye’de bilim hâlâ öyle yapılıyor. Bir grup toplanıp da “Şu tarafa doğru gidelim” diye bir şeyler yok. Çok münferit işler hâlâ. Bilim yapılması için grupların oluşması lazım. Ben İTÜ’de çalıştım, bir tek ben yapıyordum o işi. Bir doktora öğrencisi, 3-5 kişi falan. Ben bıraktım, yok kimse. Veya Bilkent’te yarı-iletkenler var... Çok ufak gruplar, dağılıyor sonra. Öyle bir süreklilik, belli bir program dahilinde bir şeyler yok. Zaten o yüzden bizde bilim-teknoloji döngüsü oluşmuyor. O çok önemli, “Science, Technology, Society” dedikleri şey. O bir türlü becerilemiyor. Amerika’nın Amerika olmasının nedeni o, bilimden üretiyorlar, teknoloji yaratıyorlar, onu da topluma geri veriyorlar. Bizde çok münferit. Bilimsel araştırmalar yapılıyor lafı bile hâlâ bizde düşük bir laf. Sadece biri geliyor, bir yerde bir şey başlatıyor. Bazen bırakıyor, bazen de emekli oluyor, gidiyor. Sahici gruplar oluşmuyor. Hiçbir üniversiteyi düşünemiyorum. Araştırma merkezlerimiz yok. Bir tek Marmara’da MAM diye bir yer var, orada da ne oluyor ne bitiyor. Çok zayıflar. Hâlâ Sanayi bakanı çıkıyor, TÜBİTAK 2244 projesi yapıyor, “Şişecam ile iş birliği yapacağız. Şişecam’dan para alacağız, doktora öğrencimize para vereceğiz.” Türkiye’de fizik bölümlerinin kapanmasının nedeni o. Çıkan çocuk işsiz kalıyor.

Erdal Yıldırım:

Bizim bu tür kurumlarla ilişkimiz hep güvene dayanıyor. Biz BAGEP’i kimlerin kurduğunu, kimlerin yönettiğini ve bunları gerçekten hiçbir karşılık beklemeksizin yaptıklarını ilk günden itibaren o kadar iyi biliyoruz ki seçim kriterlerinde de çok objektif, bilimsel olacaklarına dair en ufak bir endişemiz yok. Dolayısıyla bir kere doğru insanları seçiyorlar, görüyoruz da zaten. Ama özellikle “Hah, biz işte BAGEP ödülü vermiştik, şimdi nereye geldi?” Vakfın tarihinde tabii Vehbi Koç Ödülü verdiğimiz kişinin sonra Nobel Ödülü alması gibi bir şey var, belki elimizde olmayan nedenlerden ötürü çıta biraz yükselmiş olabilir ama, biliyoruz ki bu insanların kariyeri istisnai durumlar olmaz ise eğer gelişecek, daha da başarılı bilim insanları olacaklar ve insanlığa... Tekrar altını çizmek istiyorum, özellikle bilim söz konusu olduğunda ve bugün dünyanın içinde bulunduğu durumda, ülkemiz, milletimiz, ulusumuz falan değil, bunlar insanlığa yapılan hizmetler. Görüyoruz, siz hiç İstanbul’da gündüz 22 derece istikrarlı bir şekilde bir Aralık ayı yaşadınız mı? Bugün hava sonunda soğudu biraz. Dünya iyi bir yere gitmiyor ve burada bilim insanlarına, bilime, araştırmaya, hakikaten çok daha önemli roller düşecek. Dolayısıyla insanlığa destek olduğumuzu düşünüyoruz açıkçası. Tekrar etmek gerekirse, doğru seçilen insanlar doğru işler

yapacaklar hem kendileri başarılı olacaklar, hem çalıştıkları kurum başarılı olacak, dolayısıyla insanlık için fayda üretecekler. Öyle bakıyoruz olaya.

Mehveş Demiren:

Tabii Bilim Akademisi bizleri, burs verenleri devamlı bilgilendiriyor. O burs verdiklerimiz, o bilim insanları daha başka nerelerde kendini göstermiş ne ödüller almış veya ne gibi yeni araştırmalara imza atmışlar, bütün bunlar hakkında da bilgi alıyoruz. Yani takip edilen bir süreç. Türkiye’de çok eksik olan bir şey bu, genç insanlara destek olmak, hele bilim dalında... Onun için çok yararlı olduğunu düşünüyorum. Zamanla tabii burs verenler fazlaştı. Galiba ilk sene yirmiydi. Bir ara kırklara çıktı. Çok prestijli kurumlar, şirketler beşer onar tane burs vermeye başladılar. Tabii fevkalade bir fayda oldu. Ve de çok iyi gittiğini düşünüyorum, çünkü takip ediyorum, devamlı çalışıyor profesörler. Bir de duyduğum kadarıyla bursiyerlerin seçiminde eski burs alanları da içine koymuşlar, onlar da değerlendiriyor. Yani aile büyüdükçe büyüyor. Çok güzel bir oluşum.

Mehveş Demiren:

Beni en çok etkileyen Bilim Akademisi başkanı Ali Bey’in, eskiden kendisi konuşma yapıyordu, her sene özel olarak benim eşimden bahsetmesi, eşim için yaptığım bu şeyin üzerine basması, tabii insanı çok mutlu ediyor. Onun dışında beni en çok mutlu eden oradaki araştırmacıların, yani bilim insanlarının gelecekte neler yapabileceğini hayal ediyorum ve o beni çok umutlandırıyor. Hakikaten çok çeşitli üniversitelerden, çok çeşitli yerlerden evli, çocuklu bazıları, genç insanların araştırma için uğraşıp ve de bu bursu almaları onlar için de bir motivasyon olması ve bu insanların, mesela 30-40 sene sonra ne yapabileceklerini hayal ediyorum ve çok mutlu oluyorum. Dediğim gibi oradan çıkarken insanın içi umutla doluyor, “Ayakta kalacağız biz” diye düşünüyor. Diğer zamanlarda ne kadar umutsuzluğa kapıldığımız zamanlar da olsa oradaki o atmosfer, pozitif bilimlerin bizlere yapabileceği, bu insanların çalışmalarının sonuçlarının neler olabileceğini hayal etmek çok güzel bir şey. Etkilendiğim yön bu. Bir de çok fazla bursiyer olması, o da çok etkileyici bir şey. Küçükten başlayıp bu projenin çok yer tutması, çok ses getirmesi, bu da etkileyici bir şey aslında. İlk başladığı gibi zayıflayarak da gidebilirdi. Ben öyle olmayacağından emindim, ama olabilirdi de. Onun için öyle olmaması da çok etkileyici tabii. Bir de beni çok sevindiren bir şey hakikaten ilk senesinden beri veriyor olmam. O benim için çok önemli. İnandığım bir şeyin bu kadar güzel bir proje olması, bu kadar güzel yerlere gelmesi tabii beni çok mutlu ediyor. Bayağı etkileniyorum bu gidişattan.